

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik a pontosan közöltetik.

Hanyatlásra sietvén a folyó év, tisztelettel figyelmeztetjük kettős testvér lapunk t. olvasóit, 's különösebben az orsz. távolabb részeiben lakókat, szorgalom- v. gyorskocsin előfizetésök iránti intézkedés végett, hogy nyomtatandó példányaink száma iránt kivántatólag rendelkezessünk 's iker lapunkkal hiány nélkül szolgálhassunk. A Jelenkor és Társalkodó jövő évben is a mostani de bővítettebb alakban, mindkettő újontetű betűkkel fog megjelenni, hetenkint kétszer, minden ízben két íven, 's midőn tárgyhalmas kívánja, félivel szaporítva is. Az országgyűlési tanácskozások rajzát mint eddig, ugy eszentul is folyvást eszközölhető gyorsasággal 's terjedelmesen adandjuk, e fölött valamint az 1836's 40ki orsz. gyűlés végén, ugy jelenén is kelvesskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő új cikkekkel az említett évekhez hasonló alakban. Az Értesítő mindennemű hirdetés jutalmas díjért közlend. Az előfizetés díja postán 's Budapesten házhoz küldéssel boríték alatt, félére 6 p.frt, borítékátlanul helyben házhoz küldve 5 forint, egész évre pedig 12 és illetőleg 10 ft. p.p. Külföldre járattandó példányok iránt egyedül a bécsi cs. kir. főpostahivatalnál rendelkezhetni; egyebiránt pedig az ország minden kir. postahivatalainál és nálunk Pesten, uri-utczá 453. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén. A címetek tisztán kérjük beküldetni. A Jelenkor és Társalkodó szerk.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; „Két garas XVIII. gr. Széchenyi Istvánról; országgyűlési közlemény; a' földnél a' börtönrendszer és m. nyelv tárgyalatása. a' Rknel a' városok elrendezési 's magy. nyelv ügye; budapesti napló; napi események, irodalmi újdonságok, magyar játékszini krónika; Abaujmegye: a' legközelebbi k. kir. leirat elfogadati határozatok; nyilatkozat a' bécsi tuzkár biztosító résziről; ipargyesület; 's a' t.)

Spanyolország (Barcelona ismét alkudozásra készül; a' ministerségi kérdés ujonnan komolyan szóba jö; Narvaez lemondott.)

Anglia (O'Connell pöre; a' kath papság Irlandban zsinatot tart; lengyel tánczünepély.)

Franciaország (Molé és Chateaubriand Londonba utaztak; követelés Anglia ellen; algéri hírek.)

Törökország (a' diván elnök elmozdított; szerb ügyek.)

Görögország (választások; alkotmányozás; Kolettis.)

Orosz és Lengyelország (zsidók katonáskodásairát ukáz; nyilatkozat a' görög ügyekben.)

Értesítő.

Magyarország és Erdély

Őcs. ap. kir. fős. Szaniszló Ferencz nagyváradi. szertartásu kanonokot és a' pesti középponti papnevelő-ház igazg. a' m. k. egyet. a' theologiai kar elnökévé 's ugyanezen szaki tudom. igazgatójává; továbbá Markmüller Károlyt, az orsz. építész-kormányánál 2ik igazg. segédet saját folyamodása következtében nyugalmazni; végre Obersteiner Antal, Lajos, Pál, és János testvéreknek vezetéknévök Főkövyre változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

A' nm. magy. kir. udv. kancellária iktatói hivatalában megírult segédtisztviszre Sztávik Ferencz eddigi udvari irnokot, ennek állomására pedig Spada József eddigi járulnokot, végre járulnoki hivatalra Kreis Pótert nevezte ki.

A' nngy. magy. kir. udv. kamra a' Rudersdorffon megüresült 30czadi utlevél-vizsgáló állomásra Schauschek János debreczeni kir. harminczad-felügyelőt alkalmazá.

A' nassaui herczegségi természet-vizsgáló társulat Kubinyi Agoston nemzeti muzeum-igazgatót tiszteletbeli tagjává nevezte ki.

Két garas.

XVIII.

Gondolatsere 's érlelés végett szövegrehozatal is más, és azon műtétel is más, melly valamely ügy életbeléptetésére kivántatik meg. 'S ki e' két, természet szerint egészen különböző eljárást nem képes kellőleg megkülönböztetni, az többszer igen mint nem, vagy olly tárgy körül agítál — ha csakugyan agítálás által akarjuk kitenni valamely ügy életbeléptetési műtételét — melly még éretlen, vagy azok categoriájába esik, kik a' sült galambra várnak.

Noha egészen különböző természetű egyebiránt e' két most érintett eljárás, azért, mint legközelebbi cikkekben hozám fel, még is néha felette szorosán foly egyik a' másikkul; és annak elhatározása, vajjon hol van vége a' szövegrehozatalnak, hol kezdete az agítálnak, ollykor bizony éppen olly csiklandós, mint tán lehetetlen igazsággal kimondani, általánosan hol van vége a' persvasiónak, 's hol kezdete a' korteskedésnek.

Telekdíj eszmémet illetőleg azonban, 's körülte saját személyes eljárásomat tekintve, nemcsak két egészen különböző 's egymástul feltételezett műtétellel osztám azon „Mit fogok tenni“ -t, mellyet minden ember, 's ekkép én is, tudva vagy sejtve, rövidebbre vagy hosszabbra, de némileg mindig kitüz magának, hanem háromra, azaz három műtételre.

'S kérem a' tisztelt olvasót, kivált honunk fiatalabb reményét, ne gondolja, hogy mind ez, mit előhozok, pedantismus, miszerint tán kedve volna az egészet félre, sőt tűzbe vetni; de kísérje tárgyalásomat, ha nem is hajlammal, legalább igazságos hangulattal, 's alkalmasint elvégre át fogja látni, hogy olly felette szövevényes, olly annyira egybeonyolodott ügyet, mint honunk felemelése bármilly kis árnyéklatban is, egyáltalában nem lehet pusztá jóakaratt, kedvesség, lelkesedés 's illyesek által feloldani, de csak ugy hozhatni azt sikeres kifejtéshez egy egy lépéssel közelébb, ha a' sikernek egy száztulja sem tétetik kockárára, azaz, ha rosz distinctio, rosz elosztás miatt, a' működő részek egyike sem zsbasztatik meg, de éppen ellenkezőleg ha mindegyik maga sphaerájában forogván, lehet legnagyobb hatással járul az egy célhoz. A' mit Polybius igen helyesen a' hadviselés-módrul mond, mihez képest „non tam valor indoctus quam ars solet praestare victoriam“, az némi alkalmazással még sokkal inkább illik a' status-tudományhoz, a' mennyiben t. i. e' tudományt számtalan magyar, ebben is egybezavarván az eszméket, mindig valami bátorsági, vitézségi alapra gondolja állítandónak!

Megvan a' jóakarattak, a' lelkesedésnek, a' bátorság elszántságnak is maga érdeme, nem tagadja azt senki, sőt illy tulajdonok nélkül, tisztelet becület, mit sem ér a' legreszletesben kidolgozott, a' legmesszebbre haló terv is. Ámde valamint a' legjobb föld sem termi meg a' buzát kellő műtétel nélkül, 's valamint a' legjobb akarat, a' legzebb lelkesedés 's a' legbátrabb elszántság sem elégséges valamely complicáltabb gépnek kellő mozgásba hozatalára 's abban tartására: sziatugytán ohajtani felette sokat lehet, de vértünk 's honunk javára, diszere életbe léptetni bizony semmit, vagy csak felette parányit fog az, ki jó akaraton, lelkesedéssel 's bátorságon kívül, semmi más minőséggel nem képes előállani.

Igazságos hangulatu figyelemért esedezvé, hadd soroljam a' mondottakhoz képest ezennel elé, mily három egészen elkülönölt 's viszonylag feltételes műtételre osztám fel magamban kitüzött tervem szerint, telekdíj eszmém körüli eljárásomat.

Első műtétel: telekdíj eszmém ujság általi tárgyalása, 's annak, mennyire lehet, kedvező világba helyezése. Már innen vagy egy lépéssel sem tovább, ha még a' haladó párt par préférence is hátráltatni fogná azt, vagy ellenkező esetben:

Második műtétel, azaz minden, becülettel összeférő módnak, időm, erőm 's tehetségem szerinti használat, mikép az eszmének elve többséget nyerjen, 's nemcsak a' vármegyéknel 's e' szerint a' rendek tábláján, de a' főrendeknél 's a' kormányánál is 's ezek képest törvénynyó válják. És csak ezután a' :

Harmadik műtétel, annak tárgyalása t. i. hogy vajjon mire és mi módon volna az életbe lépett tervem által összegördülendő pénztehetség előlegesen 's legüdvesebben fordítandó 's kezelendő.

Sem idő sem hely nem alkalmas arra, hogy ez uttal e' felhozott thema körül kimerítő kivánhassak terjeszteni elő. Némi fővonásokban azonban, habár ismétlenem is magamat, még is elkerülhetlenül szükségesnek hiszem megkísérteni annak illusztrációját, ne hogy kicsikédő szörszálhasogatásnak mutakozzék az egész.

Mint már többszer érintém, 's alkalmasint még annyszor a' hányzor ismétleni fogom, én nemzeti újjalakulásunk tekintetében nem ismerem gyökeresb 's ekkép mélyebb gyógyszer, mint a' nemességnek közterhekbeni, így vagy amagy, de valamiképi részvétét.

Mind az, mi ezen alap megrakása nélkül miveltetik, itéletem szerint nem egyéb, mint önámítási építvény, metaphysical parlag, palliativ foltozás, vagy legfőljebb félszeg intézvény. Nem is sovárgok ennél fogva semmi után olly öszintén, de egyszersmind olly nyugtalanul, megvalom, mint ezen alapot így vagy amagy, de valamiképp elvégre megrakva látni, 's nemcsak azért, mert nem vagyok barátja az önámítási légváraknak, valamint a' metaphysical szörszálhasogatásoknak sem, a' palliativ foltozásokat 's félszeg intézvényeket pedig lelkemből gyűlölöm, hanem mert minden nagyítás nélkül szólva, teljes meggyőződés szerint nincs előttünk már sok idő, mellyet alkotványunk kifejtésére 's kivált vértünk felemelésére valósággal 's igazi jó sikerrel fogvánk használhatni, 's hogy ekkép sietniük kell, legalább azon gyógyszerrel asszimilálni magunkkal, mielőtt késő volna, melly nemzeti testünkbe új elevenséget öntve, kellőleg elejét vehetné e' gyásznesetnek; 's melly gyógyszer bizony nem egyéb, mint mindenkinek 's kivált a' tehetősöknek, 's ekkép a' kiváltságos osztálynak is honunk felemeléséhez egyenes járulása, mi nélkül, bármiképp esürjük csavarjuk is, bizony légvár, ringy-rongy, vagy legfőljebb valami, akarom is nem is' féle kicsi piczi az egész, mit kiállítani birunk.

Mennyire csekély tehetségem engedő, mindig ez irány felé tartám is ehhez képest politikai bárkám magsztűjét, minthogy mindenkor tisztán állott előttem, mikép e' cél elérése nélkül, bármint fognánk is hozni szönyegre, az vagy éppen nem, vagy csak felette hágyadtan fogna virulni. És ha első felléptemkor nem tárám ki egyenesen és mindenek előtt e' sort — legyünk szabadsághoz méltók, és járuljunk e' szerint mindnyájan aránylag 's jó renddel honunk felvirágzásához, vagy ha így cselekedni nem tudunk, akkor legalább gyáván ne panaszkodjunk, ha ránk nézve az istenek legszebb ajándéka a' polgári szabadság, soha nem lesz több, mint önámítási buborék, vagy farkas-féle függetlenség, a' minthogy félig meddig, ha csálni nem akarjak magunkat, bizony ez óráig az nem isigen vala egyéb — ha mondol első felléptemkor nem tárám ki illyest egyenesen 's mindenek előtt, de e' helyett számtalan mellékes prolegomennel állottam elé, ezt azért tervem, mert bármilly fizetést illetőleg olly mibenlétben ismertem általán véve a' magyar kiváltságos felfogását, mint a' milly mibenlétben létezik bár a' legjobb, de kellőleg el nem készült mező is valami hasznos mag elfogadására. Tehetségemmel ennél fogva ok szerintiben 's jobb logicával gondoltam gazdálkodhatni, ha egy kis elő-elkészítésre, azaz egy kis szántásra, 's kivált egy kis gyomlálásra fogám, a' mint tettem is, egybeponatositni csekély erőmet. 'S hogy mennyire vala szükséges több mint egy decennium előtt ezen előleges műtétel, az adó körüti zavart ideák rectificatiója t. i. és az iránti előítéletek némileg kigyomlálása, az tán abbul világlik leginkább 's meg nem czáfolyhatólag ki, mihez képest még kevésse elzöldt sem akart az igen is kemény föld 's kivált az igen is sok előítéleti dudva és kóró miatt megfoganni a' közös adónak magva.

Ámde az új iskola errül másképp itél 's e' szerint jobbnak tartá, 's al almasint egyedül, mert Magyarország pillanatai igen drágák, 's a' szép szavak és dagályos declamatiók pedig felette olcsók, rögtön tühegyre állítani az egészet 's kapustul törni a' házba.

Következése ezen fölötté, lelkes' de nem annyira eszélyes' eljárásnak mi lett, azt hiszem mindenki előtt sokkal isméreatesb, hogy sem azt most ujra 's részlete-szebben felírni 's a' tisztelt közönség elibe hozni szándékom lehetne. Elég az, hogy megbukott az ügy, 's nemcsak megbukott, mi, mint hihető 's előre látszott,

megbocsátható volna, de fájdalom, és ez a baj, sokkal hátrább bukott, 's velem együtt mind azon napszámok, mi, kik hosszú évek során egy egy lépéssel közelítni igyekszünk az igazság 's ekkép a legnagyobb józan-ság e' céljához, mi nem igen tudtuk, mit legyünk te-endők, a' jobb időt 's jó szerencsét negatív állásban be-várándók, vagy positive valamit mivelendők-e, mikép az adó dolgát még jobban ne rontsuk meg, vagy azt ha lehetne, legalább azon odiumul némileg kifejtjük, melybe a' tulhív iktatá azt. 'S így lön, hogy én állásom-hoz 's körülményimhez képest, mennyire én fogom fel, illőnek, józannak, sőt kötelességben járónak tartám mellette felszólítani 's pedig oly módon, mikép mindenek fölött két feltételt, vagy inkább két, megnyugtatót' tün-tessek ki. 'S ugyanis

1) hogy azon somma, mely tervem szerint arány-lag rám vagy másra volna rovándó's végkép megállapítandó, soha semmi változásnak 's kivált fölemelésnek ne legyen kitéve; és

2) hogy közös kézfogásunk 's vállvetésünk kellő látszatát 's eredményét is várassuk okszerintileg.

Már a' házi adó felének elvállalásában, mint pro-ponálva volt az, 's legalább mint kezdetkor fejledezett volna ki a' dolog, hiába keressük az érintett megnyugtatók egyikét vagy másikat, 's pedig mert okvetlen nap-rul napra magasbra verték vala fel e' cassát, 's ekkép sem előttem, se senki más előtt soha nem lett volna is-méretes a' ránc rótt, vagy inkább minden közgyűlésben ránc róható, sőt okvetlen ránc rovándó teher, 's az-tán, mert illy eldarabolt 'sat. 'sat.!! manipulációk ut-án, a' mellett hogy legalább egy darabig meg nem szű-nő magunk közti háborúnak legsuperlatívobb kéjeit él-veztük volna, valami nagyobb, közös és nemzeti ered-vény helyett, áldozatink inkább csak némi localis ér-dekeket mozdítottak volna elő, sőt, tisztelet becsület de igazság is, tán egyedül némi sinecurák megalapítá-sára szolgáltak volna, meg kell vallani, felette hasz-nos (!) talajul.

Harmadszor mondom, nehogy következtetés-g-rül vádoltassam, én, mi személyemet 's körülményimet illelt, mind e' mellett jobban szerettem volna a' házi pénz-tár részéhez járulni, 's pedig azon oknál fogva, mel-lyet már felhoztam, 's melyhez képest, mennyire én bírok látni az események gyökereit, semmi nem ha-toított volna nemzeti 's alkotmányos létünkre oly elhatár-zólag, t. i. oly biztosan élet, vagy oly elkerülhetlenül sir felé, minek bár egyikét bár másikat én dísztelen pan-gásunknak elibe teszem, mint azon kénytelenség, mely-be helyzé vala az értelmes 's tehetősb részt ezen új rendszer, úgy szólván pro aris et focis 's pedig nyílt háboruban viaskodni az énesek, rendbontók, herék és spoliatorok serege ellen, és vagy őket legyőző ki-vívni elvégre az igazi rendnek 's kivált a' köztünk még soha tökéletesen fel nem fogott, vagy legalább elég fél-tékenységgel általán még soha nem gyakorlott, törvény iránti feltétlen engedelmisségnek diadalát, vagy általuk legyőzve, bucsút adván minden nemzeti 's alkotmányos szebb reménynek, legalább menedéket keresni a' phi-losophiai resignatio csendes öblében, nehogy tartalusi kinok közt egészen el legyenek fecsérelve ez életnek még kisebb szerű minden örömei is.

Ámde illy kockajátéka állítani üdülést vagy bu-kást — csak hogy így vagy amúgy, de valamikép elvé-gre megszűnjön végvonaglásához hasonló állapotunk — nem mindenkinek dolga, 's bizonyosan nem a' magyar többségé, mint ezt a' legközelebbi események is unti-g mutatják; nem nem, ez a' magyar többségnek nem dol-ga, 's pedig mert része nem is sejtí, milly szegénytelen ál-lásban pangunk, része ellenben noha ezt sejtí, még sem sovárg magasb fok után; 's így miután nem elég csak egy uton kísérteti meg diadalt, de száz uton visszaverve, ha csak szikrája mutatkoznék is reménynek, még a' százegyedik is ujszantsággal kiállni hazafiúi köte-lesség, vajmi sok tétovázóra azonban általán véve csak felette kevés számíthatni, 's ekkép siker vé-ggett nem egyedül ezek, de főképp azok lényegéhez szük-ség némi politiai eljárást alkalmazni, én telekdíji esz-mém szönyegre hozatalával gondoltam e' hazafiúi köte-lességnek tehetségem szerint legjobban megfelelhetni, 's pedig mert tervem, mint a' tisztelt olvasó tapasztalhatta, előlegesen 's feltételileg foglalja magában azon két meg-nyugtatót, mely a' házi pénztár részének felvállalási esetében legalább tetteleg hiányzott volna, azt, hogy t. i. először mindenki az egész fizetési időszak lepergése alatt elhatározottan tudja, évenként mennyit fizet, és e' mennyiség semmi esetre magasbra ne emelthessék; 's másodsor, hogy ezen új teher után, új haszon, új kel-

lem 's új disz is háromjék közvetlen az egészre, 's in-nen közzvetve minden egyesre is.

Ezen, magában felette régi, de magyar politikánk nyilvános mezejét tekintve, még is egészen új eszmé-nek szönyegre hozatalával pedig azért, vagy inkább azon pszichologiai okbul gondoltam most 's éppen most állhatni legokszertibben, és időhez legillőbben elé, mert a' kiváltságos osztálynak felette nagy száma sőt tán többsége restel, jóllehet különböző okbul, az adó megbuktát. 'S ugyan is a' kötelességéber 's jobb számi-tó fájlatja azért, mert de facto és akarátja ellen ki lett ezen esemény által azon lehetőségül szorítva; hogy ho-nának felemeléséhez, felvirágzásához tüstint közös erővel járulhasson; a' hiú ellenben azért resteli, mert az adónak megbukta gyáva here színébe állítja őt minden mellányosb előtt 'S ekkép, miután hinni akar-juk: van még hazánkban szép mennyiségű kötelességé-ber 's meglehetősen számító hazafi, 's e' mellett fájdalom nemcsak hiszszük, de tökéletesen meg vagyunk győződ-ve, mikép Magyarországon nincs nagyobb szellemi vis motrix, mint a' 'hiúság, nekünk legalább ezen okoknál fogva úgy látszik, hogy most 's éppen most van ideje az adó dolgát ismét szönyegre hozni, csak hogy más for-mákban; 's pedig, mert ha fel akarjuk is tenni, hogy az éber és jó számító hazafiak mostani mennyisége nem-csak nem csökken, sőt nő — mi mai felhőkön nyarga-lásink közt még kérdés — azért a' megbukott ügyet sa-ját erőnkkel, azaz minden külérő befolyása nélkül, bi-zony soha nem fogjuk siker felé fordíthatni, ha a' kö-telességéber 's jó számító mellett nem használjuk a' hiúk legióját is.

A' szegény érzése azonban kihül, ezt nem szabad felejtetni, úgy hogy az, ki ma szegényből még minden jó-ra volna hajlandó, már holnap, mikor szegényével új szárván megbarátkozott, mert hiszen azt sokan osztják, 's így hiedelme szerint a' szegénynek csak kis töredéke jut rá, semmi legkisebbre sem vihető többé.

Az adó dolgát illetőleg körülbelül így állunk. Én legalább egyetlen egy kiváltságot sem ismerek, ki ed-digélég elég szemtelen lett volna egyenesen állítani, hogy ő se utra, se iskolára, se kórházra, se semmire a' világ hátán járulni nem akar, 's hogy ő, találja az adó kérdé-sét elibe bármily formában, mindent repudiál 's here ak-ka maradni holtilgan. Nem, illyes szemtelen legalább az én utamban eddigélég még nem akad, 's merem állítani, hogy mint még ma állnak a' dolgok, ha korekedik is itt ott illyes minden szemérem nélküli gyáva, ki here lényo-gével még pajkoskodni is elég nyomorult lenne, mi tán meglehet, azért a' nagy többség bizonyosan pirulna illy aljas színben jelenni meg a' nagy világ itélőszéke előtt; 's ez okbul, mint tapasztaljuk, általán véve mindenütt, hol megbukott az adó ügye. inkább hallatszik mentege-tés, mintha megszegyenlettel volna tettét a' többség, mint fejlenék ki valami megátkodott és szövetséges, semmihez se járulási makacsság. A' köz teherbeni rész-vét kérdését tekintve senki sincs, vagy legalább igen kevés van most, ki még annak elve ellen is egyenesen felszólalni bátor volna, de minden szó, minden kifogás általán véve egyedül azon, mikép 's azon, hogyan, t. i. egyedül azon forma és modor ellen van irányozva, mely-ben az agítáló párt az adót a' magyar kiváltságos kö-zönséggel bekapadni kívánta.

„Hogy mertek engem felkeresni, sőt előmbé állni, ti semmirekellők, kik az adó dolgát megbuktatni elég gyávák valátok, induljatok odébb, herékkel semmi dol-gom.“ Illy szavakkal fogadá csak kevésel ezelőtt az adónak bizonyos őszinte barátja, az adó dolgát megro-nító osztály bizonyos töredékét. Ámde mil lön a' válasz? E' következő: „Uram, ki mondja azt, hogy mi ingyen kívánjuk élvezni a' hon javait, 's nem akarnánk annak szebb kifejtéséhez járulni? Ez egyenesen rágalom. Mi, igaz, nem akartuk 's nem is fogjuk elvállalni a' házi pénztár részét, mert tudja az ég, mennyire csigáznák azt fel bizonyos jó urak, lenne csak kezükben akkor se hossza se vége nem lenne a' fizetésnek, látszatja pedig semmi. De hogy mi minden adótul vonakodnánk, mely rendszeren 's igazságosan 's változhatlanul volna ránc ki-vevte, 's mellynek haszna is mutatkoznék, azt nem állítottuk soha.“

Igen, csak kevésel ezelőtt fordult elő ezen eset. 'S miután bátran állíthatni, hogy most még ha nem is mindenütt, legalább felette sok helyt, hol megbukott az adó dolga, hasonló illyféle mentegető themát penget-nek a' buktatók, úgy hiszem nem hibázom, ha újra erő-sítem, hogy most és éppen most van legjobb ideje az adó dolgát ismét szönyegre hozni, 's azt keresztül vinni, 's pedig mert most még úgy szólván készületlenül rohan-hatjuk meg az adózni nem akaró, de illyest megvallani

szegénylő 's ekkép hátulsó kapucskákat kereső osztályt; midőn engedjünk nekik csak időt, 's bizonyosan úgy elár-kolják magokat, miben mindenkor nagy mesterek voltak, 's úgy annyira megbarátkoznak en compaignie még olly szegényen is, mellyet egyes el nem viselhetne, mikép aztán tudja az ég, ki törli meg sorukat.

Én szavuknak nem hiszek vakon, 's azon mente-getési phrásisokban, mellyeket felhozék, sem látok csu-pa őszinteséget, de legalább is szintannyi sinórral suj-tással kivarrt hátulsó ajtót. Ámde hagyján, ez mindegy, ragadjuk meg csak az illetőket rögtön szavuknál, ez a' fő dolog. Az őszinte örülni fog rajta, a' kaján pedig, ha fondor mesterségire nem nyer időt, hallgatni. 'S ennél több nem kell. Ugy hogy ha mind azok, kik legköze-lebbbrül az adó dolga körül agítáltak, de ügyük nem si-került, most újra kiállának a' gátra, 's pedig eszmém szerint, de őszintén hazafiúi, minden irigy fondorkodás nélküli tiszta lelkesedéssel, 's üdvemre hiszem, ha van még lélek nemzeti testünkben, szinte bizonyos volna a' siker.

„Nem akartok fizetni a' domesticába drága földiek? Igazságotok van. Ámde más uton, mint mondjátok, nem vonakodtok a' fizetéstül, ha t. i. ismernétek a' mennyit, ez nem változhatnék, 's hazafiságotok gyümölcsét is, várhatnátok — felséges! Legyen ehhez képest kívánság-tok szeriut akár így akár úgy, de minden esetre, valami-kép 'sat. 'sat.“

Tegyük fel, hogy most idővesztés nélkül minden vármegyében az illetők, kik kezeikbe vették honi ujjá-alakulásunk vezérfontalait, mind egyszerre illy tactica után járnának el; 's tegyük fel, hogy mint én kész va-gyok illy ügyért letenni minden antipathiát, minden sze-mélyességet, 's köz legény sorba állni bárkinek vezér-lete alatt, úgy több illy egyed fogna találkozni, ki szint-így cselekednék — 's ezt feltenni tán szabad, mert hi-szen ez nem volna egyéb, mint szoros hazafiúi köteles-ség — tegyük ezt fel, 's azt hiszem, ha nem szülné is ő-sziinte együttmunkálásunk tökéletes egészségi magza-tot, legalább számíthatnánk olly ivadéokra, mellyet idő-vel és kivált szent hazafisági gondnal minden nyavalyái-bul kivetkeztetni, 's egykor nagyra, erőse 's vajmi szépre lehetne nevelni, melly ivadék, nemzeti regener-atióknak kérdését illetőleg, ha azt gyakorlati szempont-bul fogjuk fel, minden esetre mélyebb hatással volna, mint mind azon terv, mellynek kidolgozása körül annyi gondnal buzgalkodunk, melly tervek azonban pénzbeli elégséges alap nélkül soha életbe nem léphetnek.

E' mütételre tehát, ismétlem, most van idő, vagy soha; legalább soha, mint én fogom fel, a' siker annyi hihetőségével.

A' vidini pasa által 1828ban rutul visszaverett Geismar orosz tábornok. Éjjel a' vesztett csata után összehija ez tanácsa fő embereit. „Mit legyünk, így mond, teendők? Visszavert ma minket hármas erő, si-ikon vagyunk, holnap nem állhatunk ellent. Vonuljunk tehát, mennyire lehet, ma még vissza, vagy üssünk még ez éjjel most rögtön a' törökre. Ezt ő nem várja, 's alkalmasint diadali ittasságban pihen, most van ennél-fogva ideje helyre állítani a' szerencsétlenül dült koc-kát vagy soha. Gyáván hátravonuljunk-e tehát, életün-ket tán még néhány napra hosszabbítandók, vagy lelke-sen előre, 's így legalább becsületünket megmentve?“ Így ő. 'S a' tanács ez utolsóban egyezett meg, 's csak-hamar futotta a' tábornok a' megtámadás jelszava keresz-tül. Meg lön rohanva és szétverve a' török, 's ez óta nemcsak az érintett háboruban, de mai napig sem mu-tatta képét e' tájon többé.

A' marengoi ütközetnél mi jártunk így. Már miénk volta' diadali babér, mikor váratlanul 's éppen azért, mert váratlanul, ismét kicsikarta azt kezeinkből a' meg nem tört lelkesedés.

Igy tünnek bizonyos pillanatok a' világ eseményi-ben néha fel, mellyeket meg nem ragadni szintolly vesztesség, mint bizonyos kárt következtet bármily ügy időelőtti szönyegre hozatala.

Egyedül kellő pillanat megválasztása vezet siker-hez. 'S e' tekintetben nem vonakodom ezennel ugyan még meg nem tört, de mély buba sülyedt kedélyvel ki-jelenteni, hogy mióta a' p. hirlap tünt fel egünkön, 's egy egészen új iskola alapját vetette meg, mellyet bátran nevezhetni a' szétbontás iskolájának, azóta időt, helyt, körülményt összezavarva, vagy olly éretleneket látunk szönyegre hozva, miket legnagyobb vesztély nélkül még most teljességgel nem assimilálhat magával nemzeti testünk, vagy elmulasztjuk megragadni az alkalmas időt, némi legsürgetőbbek 's már tökéletesen megéretteknék tüsténti életbe léptetésére.

Némelyekben, hol csak lépten lépve kellene haladnunk, elragadtatunk; némelyekben viszont, mikben lehetetlen elég sebese indulni, vesztég állunk sőt hátra megyünk. Va óban éppen úgy, mint rosz puskás, úgy kezel nálunk nem egy „feltűnő“ politikai eljárását. Durr! El van hibázva. 'S miért? Mert két öllel a vad előtt surrant el a golyó. Durr! Ismét elhibázva. 'S miért? Mert most ismét két öllel maradt el az ón.

Isten tudja, így kezeljük mi a politikát most! Egyben másban megbocsáthatlanul szaporán, egyben másban viszont megbocsáthatlanul lassan.

Már az adó dolgát illetőleg, ma úgy állunk, mint állott Geismar 1828ban a töröknek, avagy mint állott Napoleon 1800ban hadainknak átellenében.

És ezért most, de rögtön most, mielőtt a fizetni egyáltalában nem akaró herék szövetségre léphetnének 's magukat ellánczolva, tudja az ég, milly ezer háttulso kapukkal elláthatnák, most még meg lehetne fordítani a csata sikerét — én így vagyok meggyőződve — midőn peregjen le csak egyszer ezen alkalmas idő, 's én legalább nagyon kételkedem, hogy mi magunk saját erőnkkel — 's e körül forog alkotmányos létünk és nemlétünk — olly hamar, vagy csak valaha is ki bírhatnók vinni az általános adózásnak életre vagy halálra vezető elvét.

Geismar és Napoleon hadai azonban bizonyosan soha nem lettek volna képesek megfordítani a diadali koczkát, ha egy lélek egy akarat nem járja át 's nem lelkesíti azok minden tagját, 's annál kevesebb, ha alakos sőt áruló lappang közöttük.

Az alkalmas pillanat megragadása tehát magában még nem elég, de a' mellette küzdők közti őszinteség is elmulthatlanul szükséges.

Van-e azonban mind azoknál illyes, kik az adó mellett szóltak fel? Bizony nem tudom. Ámde ezt, mennyire lehet, előbb hogyses agitatiohoz fogni tanácsos volna, ki kell kutatni, 's azért méltóztassanak szólni. Azalatt pedig hadd folytassam tárgyalásomat.

Gróf Széchenyi István.

Országgyűlési közlemény.

Orsz. ülés egyedül a' m. főRknel nov. 23. d. e. 10 órakor; tárgy: a' ker. napló kinyomatásának ügye. Egy gr. ezen kérdést összefüggésben látja a' sajtószabadság kérdésével, melyet ed' gi törvényinkből tisztára hozni nem lehet. Ezért sokkal szerette volna inkább, ha a' Rk sajtót javaslatokat készítettek volna, miután sajtóügyünk még eddig törv. által nincs szabályozva, miért törv. intézkedések nem léteben bőlesebben nem cselekedhetett a' végrehajtó hatalom, mint midőn előleges censurát állított fel, és anélkül, hogy büntetést szabott volna, minden sajtókicsapongásokból eredhető bajt megelőzött mi a' szabadsággal visszaélést illeti; mondják ugyan a' Rk hogy szab. szóval visszaélést törvényhozó testületről feltenni nem lehet. Igaz hogy egész testületről, mellynek hivatása törvényt szabni egy nemzetnek, ezt fel nem tehetni, de fel egyesekről, kik a' sarkatörvényeket megtámadhatják, 's a' hazában vesélyes elveket is terjeszthetnek. A' nemzet pedig azon bizonytalanságra nem támaszkodhatik, hogy ezt tenni talán nem fogják, a' nemzetnek biztosíték kell, praeventiv vagy repressiv. De nem is foghatja meg szóló miért kellett sérelem gyanánt panasznani a' ker. napló megakadályoztatását; hiszen a' ker. ülések nem diplomatikai erejűek, csak magányos tanácskozások, az országos ülésekről pedig már napló van. Ha a' ker. ülések rendezéséről's diplomatikaiakká emeltetéséről volna szó, más tekintetbe jöne a' ker. napló is, de illy rendezetlen tanácskozásról naplót vitetni nem kíván. Ha a' Rk a' közöns. akarják informálni, van mezejök az üzenetekben 's orsz. ülési naplóknak. E' kérdés mult országgyűlés óta nem is változott semmit, a' többség akkor sem pártolta, ellenkezőre tehát ok most sincsen. Mást felelni tehát a' Rnek nem tudna, mint azt, hogy a' sérelemre alapot nem látván, a' felirást nem pártolhatjuk. Egy b. az előtte szóltanak azonszavaira, hogy egész testületről nem, de egyesekről föltehetni, miszerint a' szóval visszaélnének, feleli, hogy egyesek az orsz. ülésben is nyilatkoznak, kerül. ül. ben is fognak örökké, így tehát soha és sehol nem kellene naplót vinni, mite' tábla tettel is meg tudott czáfolni. De ha egyes megyéknek vizsgálat nélkül szabad kinyomatni irataikat, miért ne volna szabad egész országnak? e' joga az egyes megyéknek pedig maiglan fenáll, hol a' kormánytól megtámadtatott, onnan azt sérelmül adták az 1832ki orsz. gyűl. 's az itt is pártolatást nyert. Annál nagyobb hiányt okoz pedig a' ker. napló nem léte, mert orsz. ülésben a' bukott kisebbség adja

csak elő okait, a' győztes többség ellenben nemis nyilatkozván, niacs megírva, mi csoda okokból ment ki a' törvényhozás a' törvények készítésében. Szavaz a' Rkel. — Utána egy más báró igen ohajtja a' napló kinyomatását, de gátoltatását sérelemnek nem tartja. Azonban nem tart az indítványzó gróffal, ki azt véli, hogy egyesek által törvényellenes visszaélések fognak elkövetetni, mert szóló azt hiszi, jobban meg fogják a' szónokok szavaikat válogatni, ha tudják, hogy egész ország olvashatja 's a' nagy közönség is figyelem's ellenörködéssel lehet követeinek nyilatkozatára, 's a' törvénytelent helytelennek fogja nyilatkoztatni. A' kicsapongásnak tehát czélszerűbb antidotuma szóló felfogása szerint nem lehet, miat a' nyilvános vélemény ellenörködése. De más részről kinyomatását szükségesnek nem látja, míg a' ker. ülések koordinálva nem lesznek, mert a' ker. ülés, hol annyi hallgatóság veszen részt, a' kezdeményi jog gyakorlataira éretlen, ezt magok a' Rk megismerik, midőn a' fontosb ügyekben előbb conferentiában vagy küldöttségben határoznak. De naplót vinni ő fels. megegyezése nélkül nem is lehet, mert a' ker. ülés consultativ erejét, úgy látzik, egészen deliberativ erőre emelte, a' mi csak coordinatio mellett 's ő fels. megegyezésével 's így csak összes törvényhozás által történhetik. De az is igaz, hogy nincs Európában olly törvényhozó ülés, hol a' kormány-nak képviselője nem volna. Az orsz. ülésben a' k. személynök jelen van, ha a' ker. ülés diplomatikaivá emeltetnék, úgy a' kormány-nak ez egy képviselője is kilenne rekesztve a' törvényhozó ülésekből. Ezen okok miatt szóló a' t. KK. és RRel. nem szavazhat. Egy m. gróf szerint a' Rk nem is arra szólítják fel a' m. főRket, hogy kerületi naplót nyomtatni engedjenek, hanem arra, nyujtsanak segédkezet elhárítására azon gátoknak, mellyek utban állnak az egyedül őket illető napló készítésében. Ezt megtagadni a' főrendi táblának alkotmányos állásával meg nem egyezik. Ugy látszik, a' m. főRk nem akarják a' ker. ülések szilárdulását 's attól félnék, hogy ha a' ker. napló létesülhet, akkor a' ker. ül. diplomatikai állást vivandak kimagoknak, amde e' félelem csakugyan elkésett, mert már erről az usus határozott, mert a' ker. ülések már is diplomatikai befolyással bírnak. Az mondatott, hogy minden diplomatikai ülésünkben van a' kormány-nak képviselője, ezt szóló nem hiszi, sőt azt tartja hogy a' királyi személynök a' tekintetes KK. és Rk. táblájánál szintugy mint a' méltóságos főrendi tábla fensége elnöke, nálunk alkotmányos országban nem a' kormányt képviselik, — hanem a' többség akaratának kimondója, de alkotmányos fejdelemnek nemis képviselő, hsem a' többség bizodalmanak megnyerése által kell szereznii befolyást. Így van ez Angliában és másutt is. Azokat, kik a' vegyes házassági kérdésben kelt üzenetet te' jedelmesíteni azért akarták, hogy a' közönséget informálják, felhita szóló, hogy a' nyilvánosság előmozdításul ragadják meg e' jelen alkalmat is, mert ha ezt nem teendik, elhiszi szóló, az rájok nézve Verböczyként aliquando valet aliquando non valet. A' nemzet képviselői csak úgy működhetnek sikeresen, ha őket a' nemzet bizalma kíséri, az pedig nyilvánosság által létesíthető, a' mennyiben így a' tanácskozó testület a' közvéleményre, ez viszont a' tanácskozó testületre befolyást gyakorolhat. A' melly testület tanácskozása alkotmányos haladásunk föltétele, azon testület vitatkozásinak köz tudomásra kell jutni, 's a' ki ezt ellenzené, az alkotmányos jövendőkrül aligha bir kedvező fogalommal. Mondotta szóló szerint egy m. gr., mikép ő nem kívánja titokban tartatni tanácskozásainkat, hanem akarja hogy híven adassanak elő a' közönségnek 's ne ferdítessenek el, hogy lássa mindenki hazánk javára czélzó vitatkozásinkat. Mondatik, hogy a' hirlapszerkesztők saját nézetök szerint ferditik el a' tanácskozási előadásokat, amde szóló szerint a' sok száz hallgató is különbözőleg fogják fel a' hallottakat 's ha nincsenek hiteles naplók mind végig azon első benyomásnak engednek, mellyet rájok a' tüzesb előadások hevenyében okoztak, szóló tehát kívánja ez okból is a' ker. napló kinyomatását 's azért, hogy már egyszer azt elvetették a' m. főRk, nem vélné ismét elvetendőnek. Mert ha csak azért kellene valamit elvetni, mert már egyszer elvetettett, úgy alkotványilag sohasem virulhatna fel e' haza. Ezután egy gr. az üzenet ellen szavazott, midőn egy báró következőben fejezte ki magát: Az üzenet, ellenzők két szempontból indultak ki. Egyik tag azt kívánta megmutatni, hogy a' Rk a' sérelem téréen állnak, másik, hogy sérelem meg van ugyan de a' naplót a' coordinatioig nem létesíthetni. Az indítványzó gr. azt mondá, hogy ha a' tárgy körül sérelem léteznék, vagy a' sajtó gátoltatása vagy a' táblák tanácskozásának megakadályoztatása miatt léteznének.

Elsőre azt mondá, hogy vagy repressiv vagy praeventiv censurának kell mindenütt felállítatni a' kihágások ellen. És ebben igazsága van, de az alkalmazásban csalódott, mert midőn azt mondá, hogy a' kormány repressiv eszközökhöz nem nyult, azért, hogy joga nem volt hozzá, ugyanakkor helyesli praeventiv censuráját, mellyet a' napló csak annyiban tűrhet, mennyiben a' hitelesség meg kívánja Mik a' napló veszőlyessége ellen felhozattak, azok épen ellenkezőt bizonyítván a' kérdés csak az lehet: szukséges e' a' ker. napló? és a' feleletnél az utasításokat feleldünk nem szabad. E' tekintetben a' magyar rendi táblának saját állása van az egész világon. Itt capacitatio-nak helye nincs, mert utasítás ennek eleit vette, itt tehát legfőbb joggal a' küldők bírnak, ezek adják az utasítást, mellytől a' követ el nem térhet, különben visszahivatik 's tapasztalhatjuk némely visszahívásnál, hogy okul csak a' bizodalom-hiány adatik. De kérdem: midőn követink állása csupán bizodalomtól függ, 's a' bizodalmat az eljárás hűsége föltételezi, lehet e' megtagadnunk azt, miáltal a' követ eljárását hitelesítvén, magát és küldőt igazságtól vezéreltetni? mondatik ugyan, hogy a' hirlapoknak engedett szabadabb kör által ezt nélkülözhetni; úgy de ez a' követek nyilatkozati hitelesítésére nem elég, mert a' szóló neve nem említettvén, a' küldők nem tudhatják, mellyik volt követjük előadása, de a' közvélemény nem mindig argumentumok, hanem gyakran személyek után indul, 's ez korlátoztatik, ha a' nevek kihagyatnak. A' ker. ülések föllállítására nézve véleményem ellenkező mint egy bizonyos báró a' tulsó oldalon, 's azt hiszem, ha eddigelő főn nem állanak, épen e' tábla conservativ részének kellene azokat föllállítani, mert épen a' rögtönzések elkerülésére vagyunk mi 's vannak a' ker. ülések föllállítva. Mondatott hogy a' kormány a' ker. ülésekben képviselve nincs. De constitutionalis kormány-nak nem küldöttekre, hanem constitutionalis többségre van szüksége, és én sem a' velem szemben ülőket, sem a' kir. személynököt kormány küldötteinek tartani nem akarom. Én azt hiszem, hiini azt akarom, hogy mindnyájan nemzetei vagyunk, hol igazság így parancsolja. Nádor ő cs. k. fens. is illy értelemben nyilatkozott, hogy a' ker. ülések nem diplomatikai erejűek 's mint illyenekről hiteles naplót vinni nem szükséges. És ha a' ker. ülések diplomatikaikká emeltetnek, — majd a' nyilvános conferentiák léphetnek a' ker. ülések helyébe 's tán ezekről is naplót fognak akarni vitetni. Egy báró az elnököt kormányi képviselőnek a' t. RRnel azért mondotta, mert az Angliában is így van, de nálunk neve is ezt mutatja, hogy az praesentiae regiae locumtenens. Szóltak még többen részint az üzenet mellett részint ellene. Egy m. gr. többek közt történeti állását 's időnkénti gyarapodását adta elő a' ker. üléseknek; 1765ben mint barátságos összejövetel vette kezdetét, úgy mond először a' most létező ker. ülés, 1790 már két kerületenkint kezdének tanácskozni a' megyei követek, 1796. a' kir. személynök mind a' két kerületi tanácskozásban részt vett, 1802ben már elnököt választottak, 1805ben követség utján értekeztek egymással a' külön tanácskozó kerületek, de így nem tudván egymással tisztába jöni ugyancsak 1805. mind a' 4 kerület együtt kezdett tanácskozni, 1807ben keletkezett az első kerületi iromány; 1811ben a' hetenkinti elnökség megállapított, 1825ben ker. jegyzők választattak, 1839ben a' ker. naplók kinyomatása indítványoztatott. Ezen időnkénti terjeszkedésből ugymond szóló az sul ki, hogy a' ker. ülések az orsz. üléseket paralysálni akarják, szóló szerint a' követek legitimitiójára elég az országos napló, hogy pedig a' ker. ülések a' rögtönzések ellen mit sem használnak, ennek bebizonyítása végett nem kell valami rég időre visszamenni. Ezután egy m. gr. emelt szót. Azt hallom sokszor, hogy nincs olly tárgy, melly a' lehető legnagyobb publicitással nem volna viheto, 's annak hasznát igen sokszor hallottam demonstráltatni; én pedig mégis mind e' mellett megvalom némi esetekben az igen nagy világosságtól félek 's azért megvalom épen e' tárgyban ma kívánok felszólalni, mert igen kevesen vagyunk, 's nemis látok valami külföldi stenographot, ki azt mindjárt elvinné Europa minden széleibe 's határaiba. Egy ifju barátom, egy m. bárónak válaszoludta, hogy az angliai példa ide épen nem alkalmazható, mert Angliában sincs a' kormány-nak valami direct befolyása, hanem tud magának szereznii befolyást 's hogy helyes volna ha ezt a' kormány nálunk is utánozná. Már m. főRk! ha igazán meg akarjuk valani, mi tanácskozásinkban a' magyarországi megyék állapotját igen igen egészséges állapotunak gondoljuk, de már most vegyü't, hogy ha igazán volna egy kormány 's közbevetőleg legyen mondva itt egy igen tisztelt barátom

Mephistophelest hozza elő, bizony ne igen sokat citáljuk, mert megjelenik, ha teszem a kormány egészen befolyást akarna szerezni, mint azt ifju barátom jónak hiszi, a megyéknél, hol valljuk meg igazán, pénz, bor, pályinka majd szinte mindent döntel mai nap, hogy lehet illy állapotban, midőn egészen magunk körében vagyunk, az illyeseket, mint a francia mondja: en famille szeretnem előhozni, mivel illy francia közmondás az: hogy a szennyest igen jó a családi körben mosogatni 's nem úgy mint sokan, kik egyik tulságból mennek a másikba 's mindent minden lehető legnagyobb publicitással mindenütt dobra vernek. És ez állásunk abból is látszik, hogy mindnyájan és mindenki másuton 's mindenki becsületes felfogása szerint iparkodik va'ami jobb helyzetre vergődni, ez bizonyítja, micsoda nyavalyás állapotban vagyunk. Méltóztassanak felvenni, itt azon anomalia van, ha mind azokat felbolygatjuk, bizony nehéz lesz a dolgot elrendezni. A kérdés csak az: hogy mit kívánunk? Vannak emberek, kik talán természeti hajlamjuk, vagy isten tudja micsoda okok miatt szeretik érdekeiket egyenesen mozdulatlanságra korbácsolni, megvallom, noha nincs köszönet benne, mégis a conciliatiónak embere vagyok 's ha nem tudom elérni azt, mi után vágyok, elég morális erőt érzek magamban, mint nyilvános statuspolgár 's e helyen némileg státusember, elfogadni körülményekben kívánatos 's elérhető. Már m. főRR. vegyük fel azt, hogy ha most nem sokára innen eloszolnánk, vagy pedig 5 — 6 hónap elforgása alatt 's lehet mondani, hogy a nemzeti életben úgy vagyunk mint a privat életben, noha lehető legjobb akarat mellett egy kissé kevesebb vér — felhevítve, — a dolgot máskint látjuk, és azután midőn kialakulunk magunkat, azt látjuk, ha őszinték vagyunk, és ha nem is mindenkinek de magunknak midőn épen tükörbe nézünk, azt mondjuk: bizony kár volt némi tekintetben a dolgokat egyenesen csökönységre 's mozdulatlanságra hajtani. Méltóztassanak megengedni, a földoligéletem szerint az, hogy a jelen kérdést tekintve megvallom, ha a sajtó — szabadságnak valaki barátja, bizonyosan én az vagyok, s ezt több helyen mondtam. In thesi a sajtószabadságot a lehető legnagyobb jónak tartom 's csak azt bánom, hogy nem minden nemz. és talán a magyar sem érett még meg igazán a sajtószabadságra, de bizonyosan meg fog érni maga a sajtószabadság által. Ezt más terrenumra szeretném átvinni, de e tekintetben kérem a m. főRRet, aziránt a t. KK. és RRet szólítsák fel, hogy állnának el ettől, és miért? azért, mert ha van valami, mi egyenesen azon mozdulatlanságra, melyre már az utasítások természeté állítja az országgyűlést, — mert csak valljuk meg, olly igen igen furcsa eset — az utasítások hasznát talán szükségét vizsgálni nem akarom, ezt én in thesi megengedem, de midőn az utasítások, melyek rendszeresebben 's nagyobb pontossággal fognak kidolgoztatni 's bizonyosan kifognak, ekkor mondhatom, csudálom, hogy itt annyi idő-elfecsérléssel, olly hosszú dictiókat hallgatunk, 's az emberek beszéljenek bár 10 napig, ott hol az utasítás közt egyenesen, a capacitatióknak vége van. Vegyük a dolgot gyakorlatilag, teszem ha követ volnék, 's azt mondom, sokat akarnék Magyarországra nézve 's hogy kifog többet áldozni a közjóra, fogom látni, hogy S. barátim tettel is fogják pártolni azt, mit mondanak, mert örömmel hallom 's tapasztalom, hogy a közdolgozókba avatkoznak, de ha követ volnék, azt mondanám: az istenért valamivel csak menjünk haza mégis mert ha azt tekintjük, hogy 50 — 100 év előtt milly körülmények közt volt Magyarország 's egy két lépéssel előre és egygyel hátra ment, a haladás nem inyen szerinti, de a status körülményei közt sokszor nem lehet máskép haladni, — illy haladást azonban mégis jobban szeretnék mint pangást, mert annak sokszor hátra menet, hátralökés a következés. Ha követember vagyok, azt mondom: itt utasításom nem olly világos és szoros, azt itt mint becsületes ember elfogom olvasni, de már most, ha igaz, hogy miután többen avatkoznak a public. ba mint az előtt ez életem jele, az utasítások által a követek úgy meg lesznek kötve, a deliberatio még nehezebb lesz s minden ember úgy is fogja tudni a publicitás által, hogy mi történik, és itt hiába, török v. szakad, egy hajszálnyit sem lehet engedni. Mondom ekkor, ha követember vagyok, mit tesztek? azt mondom, mikép talán mégis kötelességemet abban teljesíteném, hogy éjjel nappal haza írnek, mert látjuk, hogy némi kisebb kérdések miatt sokszor nagy bajba tesszük magunkat, 's azután midőn egészen kialakulunk magunkat, 's azután midőn egészen kialakulunk magunkat megbánjuk, ez is aggasztó állapotra jött az utasítások által. De méltóztassanak felvenni, mint nádor ő fens. olly gyakorlatilag fogta fel a dolgot, ki annyi országgyűlésen viselte az elnökséget (za-

jos éljen) mi fogna lenni, ha még ezen egyedüli hely, hol az emberek egymást capacitálhatják, hol azt mondhatjuk: megakadunk, az utasítások erősek. Irjunk haza, világosítsuk fel küldőinket, mert néha az utasításnak jó oldala is van, t. i. az hogy mindenkinek befolyása van a tanácskozássokba vagy is inkább a hazai dolgokba, de azért még is igen igen rossz oldala is van, t. i. a lehető legnyilvánosabb capacitatióknak egyenesen ott állja el útját az utasítás. M. főRR! legyünk magunk iránt annyira kimélettel, hogy teszem, mint én megvallom, egyenesen azon értelemben vagyok, mint már kijelentem: hogy a t. KK. és RR. szólitauók fel, miszerint ettől álljanak el, 's megvallom sajnósan esik, ha az ember subsummáztatik, 's csak ollyan szavak által is, mint a millyeneket E. igen tisztelt barátom mondott, t. i. hogy az neki nagyon fáj, miszerint ez most itt keresztül nem megy 's quasi ismét vetet gyakorol ezen ház, és hogy semmi sem fog létesülni. Én mint nagy tisztelője 's barátja a m. grófnak, kérem az istent, hogy házi körben és mint publicus ember, kivált ha a publicumokat surrún fogja járni, ez után is nemcsak Pozsonymegyében, de a tiszai háti megyékben is, hogy soha semmi jobban ne fájjon, mint az, hogy erre ezen tábla nem áll, vagy pedig hogy én más vélekedésben vagyok. Ha valaki nemzetünk kifejlődését kíséri, az nem olly igen igen aggasztó dolog, ez maga magától fog elintéztetni, nem sokára és adja isten hogy ezen loyális kormány mindig maradjon meg mivel akkor ha tisztelt ifju barátom felszólítása vagy idézgetési szellemében bármikor megtörténne, hogy magának a kormány ugyancsak akarna többséget szerezni az alsó tábláál, akkor megvallom, azt mondanám: fájlelem 's rottegek az alkotmányért 's nemzetiségemért, 's azért inkább köszönjük addig, míg idő van, hogy ollyan loyális kormányal van dolgunk, melly olly kir. e öadásokat terjeszti országgyűlésébe 's mellyel még sokat végbe vihetni 's egységre léphetni, mit talán a magyar, kinek az volt nyavalyája, hogy vagy aludt, vagy pangott, vagy tulalomba esett, egyszer még meg is bánhat, hogy a jó alkalmat elszalasztottuk. Egyébiránt tisztelt barátim higyük el, hogy mindazon ebredézési jelenet és mind az, hogy köztünk mindenki iparkodik kis mértékű mével vagy egy tégláoskával az épülethez járulni, gyönyörű jelenet! de más részről vannak olly dolgok, melyeket nagy általánosságokban és in thesi igen igen szépen előadhatni, de applicatió szerint, mert bizony kinek egy kissé több idő fordult szerencsétlenségére hátán el, átlátja, hogy szép szép kívánatok, de nem lehet egy lépéssel mindent elérni. Egyébiránt megvallom, ha valami, bizony az idő drága. Azt látom hogy itt köztünk sokan de ollyan feltékenységgel vannak, miszerint azt vélik hogy ha nem övek az utolsó szó, mint a német mondja: das letzte Wort, akkor bürükön valami szégyen vagy szenny marad. Én részemről a közbőrt sokat elűnök, az időt becsülöm 's azért czáfoljanak bár, a discussiót viszontczáfolatokkal tölteni nem fogom, és ha miut eddig czáfolgatjuk egymást, bizony mondhatom, el fog perdülni felettünk a drága idő 's eredménye bizony semmi lesz, vagy igen felek, igen igen piczi. Halottunk még több czáfolatot és viszontczáfolatot, melyek közül csak azt említtük röviden, mit a korszellem kinövéseit megrovó grófnak egy magát sutteltatnak érzett ifju gr. választott: En ugymond tisztelem az előttem szolt m. gróf elveit, mert ő időkimélet és haladást ajánl. Csak azt sajnálom, hogy ő sutt és még sem akarja a suttott feleletét meghallgatni. Igen rosszul áll, hogy ő haladást akar, még is a hozzá közel álló haladni akarókat suttja, megjegyezvén szóló, hogy az angol kormány befolyása nem corteskedésen alapul, azzal végzé beszédét, hogy ő az előtte szolt grófnak inkább követi elveit mint példáját. Ezek után nádor ő fens. a ker. napló ki nyomtatását ellenző többséget kimondván az ülés eloszlá.

CIX. ker. ülés nov. 24-én d. e 9 1/2 órákor.

A kir. városok rendeztetésének tárgyalása folytatattván, olvastatott a választmányi munkát azon része, melly a követválasztásról szól, jelesül a 397. és köv. szakaszok, melyekben előadatik, hogy az országgyűlési követek az összes polgárok által kijelölés nélkül közvetlen választatnak. Választhatók az ország minden meghonosult lakosi, kik atyai, vagy gyámi hatalom, vagy csod alatt nem állnak, kivéve a zsidókat általánosan 's különösen a közbányászokat és bányászti szteket a bányavárosokra nézve. Egy városi követ azt kívánta volna ehez adadni, hogy a választatók legalább is egy éves polgárok legyenek, mi azonban szintugy elhangzott, mint az emberszeretet ama felszólalása, miszerint kívántatott, hogy a zsidók a választatók közül ne vétessenek ki,

hisz ugymond a felszólaló követ, ha a választó polgárok nem akarják őket megválasztani, mirevaló ezen nyomasztó megkülönböztetés? hisz ezen kivétellel magok a t. KK. és RR. fogják a szerencsétlen zsidókra a becstelenség bélyegét ütni. Olvastatott továbbá az, hogy a választás módja különbözik olly városokban, melyek különvéve, és olly városokban, melyek egymással együttvéve küldenek követeket. Azon városokra, melyek különvéve küldenek követeket a követválasztást illetőleg a szerkezetre nem volt semmi észrevétel, hanem azokra nézve, melyek követet együttküldenek, több észrevétel 's ezek nyomán igazítások is tétettek a szerkezete, névszerint mindjárt a 411. lik szon hol az mondatik, „miszerint a szavazatszedő küldöttségek legfőlebb 3 nap alatt a megbízó-levél kiadása után, az illető város közgyűléséből kiadandó megbízó-levéllel ellátva „szsz-jönnek” megjegyzetelt, mikép itt az összejevetel ideje nincs bizonyosan meghatározva: indítványoztaték tehát, hogy országgyűlés előtt legalább 4 héttel történjék az összejevetel. Ez indítvány köz akaratall elfogadtatván, a szerkezethez adatott, hogy a szavazatszedő küldöttségek országgyűlés megnyitása előtt 28 nappal jöjenek össze. A köv. szakasz olvastatása közben, hol az összejevetel helye határozatlik meg, egy némelly kir. városi követek szót emeltek saját városaiknak összejevetel helyeül rendeltetésük iránt, a felszólalások azonban fogauatlanok voltak. A 416. §ban mondatik: azon egyed, ki általános többséget nyert, választva van, ha pedig egy sem nyert általános többséget, a választás aként folytatattik, mint a 404. és 405. dik szakaszokban rendelve van. A 404. és 405. §ok szavai pedig ezek: ha első szavazáskor az általános többség egy egyed mellett sem nyilatkozott: új szavazás történik, és azok, kik az első szavazás által szavazatot nyertek, kijelölteknek tekintetvén, a szavazás addig folytatattik, míg általános többség alakul. Ha a szavazatok csak két egyed közt oszlanak meg egyiránt: szinte új választás tendő; 's ha ekkor is az előbbi szavazás megmarad: a két egyed közt a sors határoz — aziránt, ha az első szavazáskor általános többség nem keletkezik valaki mellett, két egymáshoz igen közel álló vélemény forgott szönyegen; az előbbi szerint az első szavazás által szavazatot nyertek közül annyi relativ többséget nyert egyed lenne együvé veendő 's új szavazás alá kijelölteknek tekintendő, a mennyien együttvéve általános többséget fognának képezni; az utóbbi vélemény szerint pedig — melly el is fogadtatott — második szavazás alámindazok lesznek kijelölendők, kik először szavazatot nyertek, 's ha ekkor sem keletkeznék általános többség, akkor vétetnének aztán együvé a külön relativ többséget nyert egyedek, még pedig úgy, hogy együttvéve absolut többséget alkotának. Szavazásról vitatkozás közben egy megyei követ az is indítványozta, hogy azon városok, melyek egymással együttvéve küldenek követeket, sorban egyszer egyik azután másik városból választás a követet; különben ugymond az indítványozó, meg fog történni, hogy habár a kisebb városban jeles, képviselésre alkalmas egyed találkoznék is, a többséget képező nagyobb város csupán provincialis érdekből sem fogna onnan választani, 's így polgárilag a nagyobb város elnyelné a vele törvényesen egybekapcsolt kisebb várost. Erre választottat, mikép igazság szerint a szavazatosztásnak a népesség arányában kellett volna történni, miután azonban ez így nem történhetett, hanem minden városnak azért kelle szavazatot adni, mert kir. város, ám lássa Kis-Szeben: küld e kebeléből valaha követet vagy sohasem. Ezután egy megyei követ azt tevő kérdésbe: vajjon a városi követek el lesznek e utasítással látandók vagy sem? Mert ő némi anomaliát lát abban, hogy a választók vagy is képviselők adnak utasítást, a visszahívás pedig a polgárság által történik, ohajtaná szóló, hogy e dolog egészen máskép intéztetnék, mert ő sokkal több garantiát látna a követ egyediségében, mint magában a városban. Ezt még azzal toldották némellyek, hogy az utasítások a tanácskozási gép bátor forgását mtduntalan gátolják, 's hogy más országokban sem az utasításos követek vitták ki a reformot. Egy másik követ szinte képtelenségnek mondja azt, hogy máshja vissza, mint a kiküldi a követet, más ksziti ismét az utasítást — szóló szerint] a megyékben is újabb idők szüleménye a részletes utasítás, ez előtt egy levelkére alig telt az egész utasítás, most pedig némelly megye utasítása egész könyvekre terjed. E' közben egy másik m. követ a városi követ visszahívásáról is törvényt kívánna alkotni, mi szerinte abban állna, hogy a polgárság általános többségének nyilatkozatára a követ állásáról lelépni tartoznék. E' kérdé-

sek iránt a' ker. jegyző a' következőkben fejtő ki a' választmány nézetét: A' polgárság közvetlen választja a' követet, a' képviselő testület adja az utasítást, tehát a' visszahívást is annak kezébe kell adni. Hogy a' polgárság közvetlen választja követét, ez rendén van, mert különben a' követ a' képviselőnek képviselője lenne és ez a' polgárok közt csak elégtelenséget szűlné. Már mi az utasításkészítést illeti, ezt nagy tömegben az egész polgárság nem eszközölheti, hanem bizza az általa választott képviselőkre, szinte a' képviselők ügyelhetnek arra is legjobban, ha vajjon az adott utasítás nyomán jár-e a' követ, 's így a' követvisszahívás is a' képviselőknél leend. A' polgárok azonban annyiban ellenőrködnék, hogy ha a' visszahívott követhet csakugyan bizalommal viseltetnek, újra megválaszthatják őt, mikor egyszermind az utasításra is tőhetnek általános megjegyzéseket. Ha tehát a' dolgot lényegileg tekintjük, nincs itt semmi anomalia. — Részesülést a' polgárság is a' legfontosb' jogokban p. o. a' törvényhozásban, a' mennyiben közvetlenül választja a' követet, 's tulajdonképen ő is hja vissza, a' mennyiben a' képviselők által visszahívottat újra megválaszthatja. Romában, Athaenében, Spartában is sok időig biztosítva volt így a' polgári szabadság. Egy megyei követ jogot kíván a' polgároknak adatni az utasítás-adásbani részesülésre is, ha mindjárt petitio útján eszközölthetnék is. A' szólott követek közül az utasításadás fontos kérdését egy sem kívánta ezuttal csak amugy futólag tárgyalatni, úgy hogy ennek máskorra halasztatásába mind megegyeztek, a' honnan egy tisztai tekintélye követen kívül ezuttal nem is emelt senki szót. Ez következőkben fejezte ki magát: Tagadhatlanul van abban nehézség, hogy más a' választó, más az utasításadó, habár a' bizalom-vesztett képviselőket minden 3 évben kihagyhatni is a' képviselők sorából, még ez a' nehézséget egészen nem enyészti el. Az utasításadást szóló nem tartja szükségesnek, miután a' városi követválasztás sokkal széleseb' alapra van tervezve, mint a' megyei; mivel azonban sajtószabadság, mely a' követi eljárásnál örködnék nem létezik; jelen körülményink közt az anyautasítást nem gondolja nélkülözhetőnek, midőn a' pótlóutasításokat, melyek szóló szerint gyakran nem azon forrásból erednek, mellyből az anyautasítások, határozottan ellenzi; elég biztosíték úgy mond a' követ egyedisége, mely ha romlásnak indul, visszahívás segít a' dolgon. Egyébiránt szóló is máskorra kívánja e' kérdést tárgyalatását halasztatni, 's akkor a' követ-visszahívás eszméjét annál tisztábban kifejtetni, mert ez idővel a' megyékben is alkalmaztathatik. Ezután az ülés azon kijelentéssel oszlott el, hogy másnap a' magyar nyelv ügye kerüend' szőnyegre.

Legújabb. 77dik orsz. ülésben a' mélt. főrdnő nádor ő fenségének a' kerületi napló iránti nyilatkozata; nov. 25én a' 110dik kerül. ülésben a' főrendi 4dik választáson a' m. nyelv ügyében 's a' k. városok rendezése forga tanácskozási szőnyegen, különösen a' követutasítási 's visszahívási jog, melly ez ülésben nem végzetthetvén el a' következő vagy is nov. 27ki 111dik kerül. ülésre halasztatott, midőn is folytatván e' tárgy, mind ez mind a' városi követutasítás, 's visszahívás ügye, 's ezzel a' városok rendezése is befejeztetett. Nov. 28án a' 112. kerül. ülésben a' magy. nyelv tárgyában készült 5dik üzenet meghitelesítése után a' bünt. törvénykönyv 2dik része, vagyis a' bünvádi eljárás került tanácskozás alá 's az eskütszék ügye, mi azonban ez ülésben nem juthatván végre, nov. 29kén a' 113. ker. ülésben folytatott 's részletes megvitatás nélkül szavazásra bocsátatott; azonban a' választmányi munkálat értelme szerint az e' fogadásra nézve kétes lévén a' szavazás sikere, zajos vitatkozás közt a' többség e' tárgynak január közepelg elhalasztatása mellett állapodott meg 's legközelebb kerül tanácskozástárgyul a' megyei kicsapongások iránt készült kerül. választmány munkálata tüzetett ki. —

Budapesti napló. A' nemzeti Múzeum annyira elkészült már, hogy jövő év folytatában alkalmasint megnyitathatik. Az épület pompás, külsejét 's belső részét azonban sokan még sem nézik oly nagy érűnek, minőnek azt a' nemzeti melléknev 's czélszerűség tekintetéből lenni ohajtanák 's ezen benyomást nagymértékben mozdítja még elő azon ronda házikók 's lebujok látása is, mellyek e' palotát környezik. Idővel azonban alkalmasint e' kunyhók is magosra fognak emelkedni. — Budán a' napokban rendezett társaságot fűdöztek föl, melly zálóra 80 prnt mellett akárkinek örömet kölesönze. Valóban meg nem foghatni, mikép tarthatják fön magokat az illy magány zálóságok Budapesten 60 's több prnt mellett, miután a' zálóházban 12 petre minden valami beesű

rhadarabra kaphatni pénzt; sőt mi több a' zálóházban többet szoktak adni, mint a' rendkívül szemfüles uszorások, 's mégis oly nagy ez utóbbiak száma e' két városban, hogy összesen alkalmasint több pénzt forgatnak évenként, mint a' nyilvános zálóház. És honnan származik ez? Alszeméremből! Az uszorás magányszobájában mindenki tartózkodás nélkül jelenik meg, míg a' nyilvános zálóházba sok áttal belépni. Irodalmi újdonságink e' köv: Órangyal. Vallási almanach honunk gyöngéd hölgyeinek szentelve, 1844. szerkeszti Szabó Imre veszprémi áld. pap. Pesten kiadja Emich Gusztáv 4 rézmetszettel velin papírtábl. 2 fr., selyemkötéssel 3 fr. e. p. Külső kiállítása szembeütő díszű, belbecsét főleg Csajághy, Császár, Sujánszky, Tárkányi 'sat. költeményeik jelesítik. — Hartlebennél megjelent Galetti Egyetemes Világisméretének 3ik füzete, ára 10 kr. prőben; Geibelnél pedig 'Országgyűlési szállás' vigj. 4 felvonásban Vachot Imrétől, ára szinte 2 huszas. A' 'Tisztújítás' 2ik kiadása dec. közepén jelenik meg 's akkor Vidékynek hozzá készített rézmetszései is kaphatók lesznek. — Eybl mesterkeze országgyűlési jelesb' férfiakat rajzolja jelenleg köre 's az érdekes képek rövid idő múlva meg fognak jelenni. — Játékszini krónika: nemzeti színpadunkon nov. 24kén adaték 'Ördög naplója' vigj. 3 felv.; 25kén bérszünettel először 'Szökött katoná' népszínmű 3 felv. Szigligetitől; 26kán ugyanez ismételteték; 27én 'Sevillai borbély' dalj. 2 felvonásb. 28án 'Szökött katoná' színmű 3 felv., Szigligetinek e' legújabb műve mindedig nagy közönség előtt 's nagy fetszéssel adatott; az igazgatóság a' szerencsés sikerből ismét láthatja, hogy a' pénztár udve főleg az eredeti színművekben fekszik, mert ezek nem kerülnek oly sokba, mint az idegen művészek, kik helylyel közzel szinte megföltik ugyan a' színházat, de a' jövedelem nagyobb részét mindig magokkal viszik; 29kén 'Charlotte kapitány' vigj. 2 felv.; 30án 'Tisztújítás' vigj. 4 felv. decemberben a' 'Még egy Tisztújítás' Vachot Imrétől is adatni fog, mellyhez új díszítvények és öltözetek készíttetnek. — Jövő évben 3 divatlapunk leend. a' Honderű P. Horváth Lázár igazgatása, a' Pesti Divatlap Erdélyi János és az 'Életképek' Frankenburg szerkesztése alatt, mind a' háromnak anyai előzetőt ohajtnak, mennyi szép hölgy van a' két magyar hazában. Mellyik lesz legjobb, azt majd a' jövedő fogja megmutatni. — Jósika Miklós e' napokban fővárosunkba érkezett, 's mintegy fél évig fog köztünk mulatni. — Gorove, Irinyi és Tóth Lőrincz külföldi utazása rövid idő múlva meg fog jelenni. Mind a' három jeles fiatal hazánkfia majd ugyanazon uton járt, 's így az összehasonlítás mindenestre érdekes leend. — Hartleben ismét igen érdekes és nagy hasznu új irodalmi vállalatra készül, mellyről, rövid idő múlva bővebben fogunk szólni. — Az idő több nap óta annyira megenyhült, hogy alkalmasint fogjuk még néhány hétig hajóhidunkat használhatni. — A' zág-rábi német lap szerint Kavies B. sziszei kereskedőnek hordódogával terhelt több hajóji minden baj nélkül átvérgődvén a' Duna szorosain Galaczba érkeztek 's rakomány nagyobb része Marseillebe mint rendeltetési helyére, már szerencsésen el is érkezett. E' jó sikerrel korszorított vállolat több embernek fölnyitá szemeit, 's azért igen hihető hogy jövő esztendőben más termékekkel is próbát teendnek a' nyereséges dunai hajózás útján.

Iparegyesület. Az iparegyesületi leczke-bizottvány legközelebb szerencsés volt a dec. 3n megkezdendő ünnep és vasárnapokon rendszeren folytatandó physico-mechanikai s vegytani ingyen-leczkékről értesíteni a' tiszt. közönséget. Miszerint azonban az ismeretvágnak szélesb' mező, gyakoribb alkalom nyitassék s a' művelt külföldön divatozó, a' tudományos értelmességet szintugy mint műtani okszerűséget annyira előmozdító felolvasások, nálunk is meghonosítottassanak: jelenleg arra ajánlkozik a' bizottvány, hogy az illy rendkívüli magányleczkék számára is megnyitandja az egyesület teremét. Kik tehát a' természeti és mathematicai s egyéb a' teljesen kizárt, vallás és politika körébe nem vágó tudományokból, s ezek egyes külön tárgyaikról felolvasásokat kívánának tartani: azok, e' czélra ingyen fogván az egyesület teremét megnyerni, egyéb a' hallgatóság által teljesítendő feltételek meghatározásában pedig saját szabadságukra hagyatni, sziveskedjenek magokat a' bizottványnál jelenteni, 's azzal leczkéik idejéről értekezni. A' bizottvány reméli, hogy valamint már eddig is értesült némelly ajánlkozásokról, jelesül az üvegfüvés, a' galvanoplastika, a' gőzgépek felett tartatni szándékolt értekezésekről, mik rövid idő alatt el fognak kezdetni: úgy még több és mindig számosabb oly tudománybaráttal fog találkozni, kik a' hasznos ismeretek terjesztésében munkás részt veendnek 's az ipar egyesülethez, mellynek az ismeretek gyarapítása fő-czélja, kész örömmel fognak csatlakozni. Csanády, jegyző. —

Abauj nov. 16 — 18ki rendkívüli közgyűléső követit egyenesen oda utasítá, hogy azon t. javaslatnak, melly szerint törvényhatósági 's közigazgatási nyelv egyedül a' magyar legyen, ő fels. elibe haladéktalan terjesztését sürgessék, de szavazataikkal határozottan oda nyilatkozzanak, hogy mig ő felségétől e' törvényjavaslat iránt határozat nem érkezik, addig a' KK. és RR. június

20kai határozata felfüggesztessék, 's a' kapcsolt részek követi orsz. és ker. ülésb. is tetszésök szerint magyar vagy diák nyelven szólhassanak és szavazatjokat a' két nyelv közül bármelyiken is jelenthessék ki. Erről 's többi határozatiról e' gyűlésnek jövőre többet.

Miskolcz nov. 24én. A' Jelenkor f. évi 69ik számában S. levelező által beküldött cikkben kemény kifejezésekben kel ki a' bécsi tűzkármentő társaság ellen 's törvénytelen lehozási zsarolásról vádolja: ennek czáfolására kijelentem, hogy ezen akkor előre szárnyalt panasznak méltatlansága később a' fizeteskör, midőn a' kárvallottaknak öszvesen mintegy 90 ezer pft fizetett ki, nyilván kitűnt; egyébiránt, ha valaki járatlanságból biztosításkor valóságos értéken akár felül akár alul biztosította javait 's így a' képzelt megtérítést meg nem nyerte, vagy pedig a' tűz által meg nem emésztett 's fennmaradt részek ki nem fizetettek, ezt törvénytelen lehozási zsarolásnak nevezni méltatlan rágalom. Továbbá a' Jelenkor 82dik számban írja ugyanazon levelező, hogy az adói pénztárnok rézpénzt vitt a' biztosító társaság ügyvivőjéhez még a' tűz előtt, de azt ez nem fogadta el 's a' pénztárnok megbizott, hogy bármikor hozand más pénzt a' polizzet kiadandja, — a' polizzet csak a' tűzkiütéskor ön pénzén akarta kiváltani, de az ügyvivő ki nem adta, 'sa't. Ennek czáfolásaul nyiványitom, hogy az ügyvivő házána a' megrendelt biztosítás idejétől a' tűzveszélyig az adói pénztárnok nem is volt és így rézpénzt nem is hozott, annál kevesebb lehetett az ügyvivőnek megbiztatnia, hogy ha más pénzt hozand, a' polizzet akár mikor kiadandja; sőt a' pénztárnok tűz előtt jöveleve az utcán találkozáva több ízben felszólított a' polizze kiváltására, de magát azzal menté hogy a' kaszásokat kell előbb fizetnie 's pénz nincs a' pénztárban. — Ezen pénztárnoki mentség valódiságát maga levelező is elismeri, már pedig a' hol pénz nincs, onnan pénzt nem is vihetett: nem is tűzkiütéskor, hanem tűz után más nap hozott a' pénztárnok pénzt, midőn ezt elfogadni 's a' biztosítványt kiadni már nem lehetett. Így ezen beigtatott sorok egyoldalú értesítésből származott mentség vagy szépitgetés inkább a' pénztárnok részire, az ügyvivőségre nézve pedig talán a' levelező egyenes szándéka ellen is (a' nélkül hogy a' másik fél meghallgattatott volna), valótlanságból eredt rágalom. A' levelező különben is helyben lévén módja lehetett az eset valódiságáról helyesebb tudomást szerezni 's mind ezt kikerülni. Zähr János, a' bécsi biztosító társaság ügyvivője.

Spanyolország.

(Barcelona ismét alkudozásra készül. A' ministerségi kérdés újra komolyan szóba jő. Narvaez lemondott.) Nov. 14kén a' barcelonai alcalde ismét megjelent a' kormánypártiak főhadiszállásán, 's ollyszelid meghódolási föltételeket terjesztett elő, hogy az alkudozás ezuttal hihetőleg szerencsés sikerű leend 's a' vérengzés valahára meg fog szűnni. — A' ministerség ingadozni kezd, mert Lopez mindenesetre ki akar lépni, 's ez most nagy zavart okoz, mert a' cortes 3 pártra van szakadva, 's így a' ministerség-alakítás igen sok bajjal jár. Valószínű azonban mégis, hogy az új ministerség Olozaga elnöksége alatt fog létesülni, mert ő e' pillanatban legtöbb pártívet bír a' cortesben. — A' kormány az elkobzott papijószágok egy részinek értékét. 400 millió realt csatornaépítésre 's utkésztésre szándékozik fordítani. — Narvaez lemondott főkapitánysági hivataláról, okát bizonyosan nem tudják ugyan, de sokan azon körülményből származtatják, miszerint Krisztina özvegy királyne visszahívását mindedig sem bírta kieszközlelni Lopez minsterségétől. — Sokan marasztják 's kérélik, de mindedig nem változott szándékában. — Madridban az ünnepek közepett is folyvást nagy forrongás uralkodik, 's minden utczában erős katonacsapatok örködnék. — Figueras előtt Amettler az ellenségeskedést megkezdé. — Saragossában 3 napig ünnepek a' királyne nagykoruvá nyilatkoztatását. —

Anglia.

(O' Connell pöre. A' kath. papság Irlandban zinatot tart. Lengyel táncünnepe.) O' Connell pöre sok dolgot ad most az angollapoknak, 's a' nagyizgató valóban olly ügyesen viszi szerepét, hogy már a' kormánypárti lapok is nyíltan kimondják, miszerint számtalan furfangos ügyvédi fogásai mellett nemcsak végét, de tulajdonképi elejét sem tudhatni e' nevezetes pörnek, mellyhez hasonló érdekűt alig fog a' 19ik század fölmutathatni. — A' Times jelenté, mikép a' legközelebb parlamenti ülésekben alkalmasint indítvány fog szőnyegre hozatni, hogy a' kath. papság rendszeren díjaztas-

ség a kormány által. Erre a kath. püspökök 's érsekek Dublinban zsinatot tartván, ünnepélyesen oda nyilatkoztak, mikép minden illyes határozatot egész erejükkel szilárdul ellenzeni fognak. — Nemours hg 's hgnő hirszerint megígérék, hogy a lengyel menekvők javára adandó tánczvizalmat személyes jelenlétükkel fogják érdekesbiteni, mi azonban nem valósult. — Espartere párthivei közt jelenleg igen élénk mozgalmat vehetni észre 's némelyek egyenesen azt állítják, hogy a volt kormányzó vissza készül Spanyolországba. —

Franciaország.

(Molé és Chateaubriand Londonba utaztak. Követelés Anglia ellen. Algiri hírek.) A kormány Broglie hget Londonba akará küldeni kémkedésül Bordeaux hg léptei fölött; ez azonban nem vállalá el e megbízást, 's így helyette Molé gr. utazott el. — Ugy látszik, bordeauxi hg nem csupán mulatozni szándékozik Londonban, mert congressust tart, melyre külön meghívás követeztében még az agg Chateaubriand is elutazott. Azt hiszik, hogy a francia papság mozgalmi egyenesen a Bourbonok visszahívására czéloznak. — A National szerint Anglia, az 1814-iki szerződés követeztében, 28 millió frankkal tartozik még Franciaországnak, mely összeg elidősülés alá fog jutni, ha behajtásáról jókor nem gondoskodik a kormány. — Algiri hírek szerint a t'emecceni kalifa a francziáktól elpártolt. — Abdelkader hülléte nem tudatik, pedig egy két lap azt rebesgeté, hogy francia fogságba esett, mi ha való lenne, száz még százszor kikörtölték volna már telegraf után a franczia lapok.

Olaszország.

(Egy szentté-avatás). Romában nov. 12-kén sz. Péter templomában szokásos szertartásokkal ünnepeltetett egy szerzetes szűz' szentté avatása, ki szegény szüléktől 1715. mart. 25-én Nápolyban született 's már ifju korában vallásossága által kitünteté magát; 16dik évében önindulatából alcantarai sz. Péter apáczarendébe lépett 's Mária Francziska nevet választá, meghalt Nápolyban oct. 6. 1794. Szentté nevezetése iránti per folyamát koronkint érinté a római lap. Ez ünnepélyen a templom nagyszerűn vala földiszítve 's ezer meg ezer viaszgyertyával kivilágítva, két főstvény azon csudákat ábrázolá, mik az üdvözült halála után történtek. Legfenséges volt a szentté nevezési okiratnak trombitaszó harangzúgás 's álgudurogás közti felolvastatása. Délután a szent atya is megjelent a templomban a föltárnál imádkozott.

Görögország.

(A görög kormányt Ausztria megismeri. Kolettis.) Görög lapok arról értesítnek, miszerint Ausztria

a mostani görög kormányt megismeré, mit Anglia 's Franciaország már előbb tevő. Kolettis eddig görög követ Párisban oct 3-kán érkezék Athenébe 's Otto királytól egy óránál tovább tartott külön kihallgatásban fogadtatott 's nem sokára Nauplia 's Chalchis néptől képviselőül választatott. Őt vélik a legközelebb nemzeti gyűlés elnökének, mivé ha csakugyan választatnék, az épitendő alkotvány fővonásai azonnal megtetszenek: mivel Kolettis nagy politikai jelentőséggel bír 's a két kamrai elvbarátja A kormány színtén ez elvhez ragaszkodik, de a demokrata párt egy kamra mellett ansyira küzd, hogy vérengző jelenetektől méltán tartanak a béke baráti. Ezokbul a kormány általánoson eltiltá a fegyverrel megjelenést a nemzeti gyűlésen. Az előbbi gyűlésekre minden követet néhány fegyveres barátja szokta mindenkor kísérni 's beszédeinek szükség esetéu fegyverrel is nyomadékat adoi; jelenleg már több képviselő készite magának illy fegyveres kíséretet, de a kormányjának látá azt szigoron elhiltani.

(Választások. Alkotványozás.) A választások már bevégezettek, de némely tartományokban szerencsétlenül; így Peloponnesusban ellenválasztások történtek, azaz a kisebbség külön választá követeket. E zavarok kiegyenlítése sok időt emésztend meg. Egyébiránt a követek már mind összegyűltek Athenében, mert a gyűlés megnyitása nov. 20-ára volt határozva. A már jelen volt követek külön udvarláson fogadtatván a királytól, megígérék, hogy csak a trón és haza javára fordítandják erejüket. — A miniszterség, a király részvéte mellett, már elkészité az alkotvány-okiratot, melyen éjjel nappal dolgozott, csak hogy a képviselők elé egész munkát terjeszthessen. Benne a két kamrai elv van elfogadva 's az ország az előbbi tíz tartományra felosztva.

Törökország.

(A divánelnök elmozdított. Szerb ügyek.) Mint-hogy a diván elnöke 's igazság-miniszter Nafiz pasa sürgetősre a porta egy örményt azért, mivel a keresztényiséghez, melyetegyszer az izlammal esorélt fölviszszatért, gúnyaul a keresztényiségnek frank öltözetben kivégeztetett: a francia követ azért kapott utasítása nyomán elégtételt követelt 's kapott is, mert a kegyetlenségről ismeretes Nafiz elmozdított. A nagy multi hivatalvesztés is követel Bourqueney, hanem erre azt kapá válaszul, miszerint a főpapa kötelessége volt halált kérni a hite hagyottra. Riza pasa ellen is, ki két főhivatal visel 's a moszka párt főnöke, oly hathatósan lépe föl a francia követ, hogy az is valószínűleg megbukik. Ha ez valósul, ugy Residnek, az európai institu-

tiók pártfogójának, egyenes ut nyilandik a miniszterségre, 's ez esemény a hanyatló birodalomra nézve nagy jelentőségű lenne. A görög mozgalmak annyira megrezenték a portát, hogy az délszaki tartományait csak orosz segélyvel vélte megmenthetőnek; Bourqueney azonban ez iránt teljesen megnyugtató a portát, meggyőzvé azt arról, miszerintrá nézve Görögországban csak a napisták (orosok) pártja lehet veszélyes. Mindezáltal a porta mégis tetemes katonaságot szállit a délszaki pasaságokba már csak azért is, mivel Albánia 's Thessaliában a nép folyvást háborog. — Vuicsics és Petronievics ujjolag az iránt folyamodtak a portához, hogy a török birodalmat hagyassák el 's Európában szabadon választhassanak magoknak lakhelyet; hivatoznak e mellett azon biztosítékra, mit nekik a porta személyes szabadságukra nézve ígért. Belgrádba u orosz consul érkezett, ki jeles észtehetségit már több ízben kitünteté, neve Danilewsky; Lieven b. e' szerint majd elhagyja Belgrádot. Sándor hg. iránt mindinkább csökken a porta bizodalma, látván, mikép ő mindenben szenvedőleg viseli magát, és senki sem tudhatja: mikép o hajt ő hazájának használni. Egy a portához küldött iratában azon reményét fejezé ki, hogy alkalmasint tavasszal személyesen teendheti meg hódolatát a szultánnak, de oly hangon tevő ezt, melyből világos, mintha ő erre még más hatalomtól várna engedelmet.

Orosz és Lengyelország.

(A zsidók katonáskodása iránti ukáz. Nyilatkozat a görög ügyekben.) A zsidók katonáskodását rendelő ukáz oly engedetlen szigorúsággal fogantatosittatik, millyet Lengyelországban még nem tapasztaltak, mivel pénz mindig nyitott némi hátulsó ajtócskát. A zsidó katonaruhától többnyire jobban fél mint a haláltól, azért sokan az egyedüli mentőszközökhöz nyulnak 's keresztényekké lesznek. A határrendőrség is szigorúbbá lön, mivel az engedékeny 's megvesztegethető tisztviselők rendre elmozdítottak. Azon ukáz ellenben, mely a zsidókat 5 mfdnyi határszélről a birodalom belséjébe parancsolá, nem hajtatik végre egész szigorúsággal, mivel több tehetsziszraelita, kit csempészési gyanú nem nyom, a határszálen meghagyott. — Kovno város elvesztő híres ő s emléket, a hajdani lithván isten Jerkun templomának romjai helyén színház emeltetvén. O tempora o mores!! — Nemrég egy orosz futár Miklós czár nyilatkozatát hozá meg Bécsbe, miszerint a görög mozgalmak egészen tudta nélkül történtek 's a sz. pétervári kabinet egészen meglepék; az orosz kormány nem fog Törökország belügyébe avatkozni, csak azt követeli, hogy az ország, a mostani dymastia 's a nép vallása fentartassék 's országos kölesönök fizetessenek.

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók járása.

Indulnak: **Pestről Pozsony 's Bécs** felé páros napon, Dec. 2. 4. sat. míg az idő és víz állapotja engedi, 7 órakor regg.

Pestről **Zimony és Drenkova** felé reggel 6 órakor.

Minden akadály- és alkalmatlanság elhárítása végett a t. cz. utasok méltóztassanak utazási jegyeket indulás-előtti napon váltatni és szinte akkor a pogyászt is átvételi nyugtatóvány mellett a hivatalban átadni.

Előfizetési hirdetés a protestans Egyházi és Iskolai lap 1844dik évi folyamára.

Az év közeledő végével figyelmeztetjük a t. cz. közönséget, hogy lapunk az 1844dik évből folytatottatni fog. Ára helyben a régi lesz, félévre 2 fr. 40 kr., egész évre 5 frnt 20 kr., postán boríték alatt félévre 3 ft 40 kr., egész évre 7 ft 20 kr. Az örökös tartományokba járó példányokra az előfizetés Bécsben a főpostahivatalnál, hazánkban minden postahivatalnál, Pesten pedig a szerkesztők akármelyikénél, vagy a kiadóhivatalban, mely ezentul is a reform. paplakban földszint leend.

A prot. Egyh. 's Isk. lap szerkesztősege.

Épületi és tüzi keményfa eladás.

A' nm. m. kir. udv. kincstár kegyes rendelkezéséből közhírré tétetik: hogy ten. ns Bácsme gyében helyeztetett, 's a megürrült kalocsai érseki urod. tartozó bácsi urodalmi erdőkben 1843k évi dec. hó 14. 's azt köv. napjain a szokott árverési órákban Bács városban levő tisztartói lak-

kon 268 félholdakra felosztott, fenálló erdőrészek, félholdankint azonnali készpénzfizetésért, árverésen a többet ígérőknek elfognak adatni; ezen erdőrészekben nemcsak tűzrevaló, hanem épületefák is nagy mennyiségben létezvén. — Mellyre a vásárlani kívánók illendően meghivatnak. Budán novemb. 28. 1843. 1-3

Árcsökkentési hirdetés.

A' nm. udv. kam f. é. october 31én 39290, szám alatt kelt kegyes rendeleténél fogva a' m. k. építő főigazg. részéről

ezennel közhírré tétetik, hogy a' szolnoki hidépitésre szükséges építési cserfa szállítása Munkácsen f. é. dec. 11dikén tartandó arcsökkentés alkalmával azon

vállalkozónak fog engedtetni, ki az alantabb, mérték szerint kijelelt, építési fát egészen ép és minden hibától ment törzsökökben a legjutányosabb áron egész az építéshelyig Szolnokra szállitni ajánlkozik.

Ez okbul mind azon erdőtulajdonosok, faürások és egyéb szállítványvállalkozók, kik az említett építési fa kezelését elvállalni hajlandók és egyszersmind az 5 petes bánatpénzt 520 pgoftban árcsökkentés előtt letenni képesek, melly a vállalkozónak a leteendő kétszemes biztosítéki összegbe fog beszámíttatni, melly biztosíték azonban a kötelezvények felsőbb helyről elkövetkezendő helyeslése után, kamatozható statuspapírok, v. házakra, földekre stb. szóló 's törvényes alakba öltött bejegyzési oklevelek beadása által megváltható lesz, f. é. dec. 11re Munkácsen a' k. sóhiv. épületbe megjelenni kéretnek.

A' szállítandó építési fa következő darabokból áll:

- 1) 12/16 hüvelykes durván, azonban négyyszögűen megfaragott, vagy kerek kisebb átmérőjében 17 hüvelyknyi erős tölgyfa
- 2) 2 törzsök, mindenik 5 öl hosszú 90 — — — 4 — —
- 2) 13/13 hüvelykes durván faragott négyyszögű, vagy kisebb átmérőjében 15 hüvelyket érő tölgyfa.
- 45 törzsök, mindenik 100-3' hosszú 162 — — — 100-0' —
- 90 — — — 70-4' —
- 9 — — — 60-0' —
- 4 — — — 50-0' —

27 — — — 40-2' —
81 — — — 40-0' —
3) 7/7 hüvelyknyi durván faragott négyyszögű, vagy kisebb átmérőjében 9 hüvelyknyi tölgyfa
360 törzsök, mindenik 70-4' hosszú
95 — — — 60-0' —
16 — — — 50-0' —

Határidőnek, mellyre a' fenkitett fa helyre szállítandó lesz, a' köv. 1844. é. sept. utolsó napja állapittatik meg ugyan, a' törzsökök vágásának azonban még e' tél folytában mulhatlanul meg kell történnie.

A' kötelezvényi föltételek, valamint a' kikiáltási ár, a' m. k. építő főigazg. Budán, v. a' k. sóhivatalnál Munkácsen naponta megtekinthetők.
Azon esetben, ha a' végigéreti ár a' kikiáltási árt felül nem haladja továbbí ajánlatok nem fogadtatnak el. A' m. kir. építő főigazg. által, Budán nov. 9. 1843. 3-3

Szabadka sz. kir. városi tanácsrendeletéből a' város különféle helyein öt ugynevezett szivattyús vagy szivattyós kut fog készíttetni a' fenlevő rajz 's költségvetés szerint — mire nézve a' műértők ez iránt kitűzött árverési hatánapra jövő évi február 21ére ezennel meghivatnak. A' kutak, mellyek már ki vannak ásva 's téglával rakva, két vas csőre 's faköppnyeggel lesznek készíttendők; minden illyennemű kútnak kikiáltási ára 252 forint 46 krajczár pengő pénzben levén egyéb föltételek mindenkor 's jegyzői hivatalban olvashatók — valamint rajz is megtekinthető. 1-3